

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський державний університет фізичної культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету туризму
В.З. Холявка
«_____» _____ 20__ року

***Цивільний захист та
охорона праці в туризмі***

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки «Магістр»
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності 242 «Туризм»
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП _____)

Львів
2017 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: кафедрою туризму Львівського державного університету фізичної культури

Протокол від «_____» _____ 2017 року № ____

Завідувач кафедри _____ (підпис) (В.І. Волошин) (прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: ст. викладач кафедри туризму,
канд. геогр. наук В.В. Худоба
викладач кафедри здоров'я людини
Міщенко А.В.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Обговорено та рекомендовано вченою радою факультету туризму

Протокол від «_____» _____ 2017 року № ____

Голова вченої ради факультету туризму _____ (підпис) В.З. Холявка

ВСТУП

Перебуваючи у незнайомому середовищі, яке відрізняється від місця постійного проживання, активно відпочиваючи, турист постійно знаходиться під впливом ризикових обставин. Він не знає досконало звичаїв, мови, традицій, побуту, не має імунітету від хвороб, поширених у даній місцевості, не пристосований до проживання та інтенсивних навантажень у гірських районах, в пустелі або на воді.

«Цивільний захист та охорона праці в туризмі» – це нормативна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їх подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань охорони праці в туризмі, з питань гігієни праці та організації туристичних походів і мандрівок, виробничої санітарії, виробничої безпеки та пожежної безпеки на туристичних підприємствах, визначеного відповідними державними стандартами освіти, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в туризмі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «*магістр*» спеціальності 242 «Туризм».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні підходи і проблеми забезпечення охорони праці в туристичній галузі та організація і управління системою заходів цивільного захисту на господарських об'єктах при загрозі виникнення надзвичайних ситуацій.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Охорона праці в туризмі» тісно пов'язана із низкою дисциплін, що вивчаються у процесі підготовки бакалаврів із напрямку 242 «Туризм» спеціальності туризм, а саме: «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» «Основи медичних знань» та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів та змістових модулів:

МОДУЛЬ 1. Цивільний захист.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Організація цивільного захисту та захист населення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Планування заходів цивільного захисту.

МОДУЛЬ 2. Охорона праці в туризмі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Небезпечні ситуації в туризмі та безпека туристичних подорожей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Вимоги до забезпечення охорони праці в туристичній галузі.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в туризмі» є набуття студентами теоретичних знань та формування практичних навичок, реалізація яких на практиці сприятиме покращенню умов праці, підвищенню її продуктивності, запобіганню професійних захворювань, виробничого травматизму, нещасних випадків і аварій, а також навчити майбутніх фахівців вмінню прогнозувати масштаби надзвичайних ситуацій, запобігати їх виникненню, визначати засоби захисту людей; організовувати і проводити рятувальні роботи при ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійних лих.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Цивільний захист та охорона праці в туризмі» полягають в теоретичній і практичній підготовці студентів щодо застосування базових принципів, категорій, процесів, методів та інструментів сучасної концепції цивільного захисту та охорони праці у сфері туристичної індустрії.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

- предмет, зміст і завдання охорони праці в туризмі;
- основні поняття і терміни, що застосовуються в охороні праці туристичної галузі;
- права працівників на охорону праці під час роботи на туристичному підприємстві;
- принцип поведінки в надзвичайних ситуацій;
- законодавчу та нормативну базу з питань охорони праці;
- методика проведення заходів евакуацій на туристичних підприємствах;
- характеристики навколишнього, виробничого й побутового середовища;
- заходи щодо запобігання виникненню НС техногенного характеру;
- способи захисту населення від уражуючих факторів аварій, катастроф, стихійного лиха й застосування сучасної зброї;
- основи організації й проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

вміти:

- визначити причини і стадії розвитку надзвичайних ситуацій в туризмі;
- організувати життєзабезпечення туристів в надзвичайних ситуаціях;
- надати першу медичну допомогу;
- поводитися в екстремальних ситуаціях, знати сигнали біди;
- здійснювати заходи із забезпечення безпечних умов на маршруті;
- проектувати маршрути із врахуванням потенційних небезпек;

- використовувати засоби індивідуального та медичного захисту;
- користуватися вимірювальними приладами параметрів виробничого середовища;
- оцінювати радіаційну, хімічну, біологічну обстановку й ситуацію, яка може виникнути внаслідок стихійного лиха й аварії.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Цивільний захист

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Організація цивільного захисту та захист населення.

Тема 1. Цивільний захист в сучасних умовах. Цілі, зміст та завдання курсу. Закон України «Про цивільну оборону України». Завдання цивільної оборони України. Загальні принципи організаційної структури цивільного захисту України. Організація та завдання штабу цивільної оборони.

Тема 2. Цивільний захист в надзвичайних ситуаціях. Класифікація надзвичайних ситуацій. Сповідення населення про надзвичайні ситуації. Характеристика осередків ураження при аваріях на підприємствах та у разі застосування сучасної зброї.

Тема 3. Захист населення і території в умовах надзвичайних ситуацій. Основні принципи і способи захисту населення у НС. Захисні споруди цивільної оборони і вимоги до них. Засоби індивідуального захисту населення. Організація і проведення евакуаційних заходів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Планування заходів цивільного захисту.

Тема 4. Стійкість роботи підприємств у надзвичайних ситуаціях. Основи стійкості роботи підприємств у НС. Методика оцінки стійкості роботи підприємств у НС. Шляхи і способи підвищення стійкості роботи підприємств у НС.

Тема 5. Технічне забезпечення заходів цивільного захисту у надзвичайних ситуаціях. Сутність та завдання технічного забезпечення цивільного захисту. Організація технічного забезпечення заходів цивільного захисту. Сили і засоби технічного забезпечення, їх призначення, склад та можливості.

МОДУЛЬ 2. Охорона праці в туризмі

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Небезпечні ситуації в туризмі та безпека туристичних подорожей.

Тема 1. Безпека туристичних подорожей. Формування безпеки життєдіяльності. Фактори ризику в туризмі. Ризик як оцінка небезпеки. Безпека туристичних подорожей як умова їх організації та здійснення. Класифікація і специфіка туризму.

Тема 2. Правові та організаційні питання охорони праці. Законодавча та нормативна база з питань охорони праці. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Навчання з питань охорони праці. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на туристичному підприємстві. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності на виробництві. Кольори безпеки та знаки безпеки праці.

Тема 3. Негативні чинники та небезпеки у сфері туризму

Визначення та класифікація надзвичайних ситуацій. Причини і стадії розвитку надзвичайних ситуацій. Туризм і довкілля. Небезпеки природного характеру. Організація діяльності із забезпечення безпеки праці в туристичній індустрії.

Змістовий модуль 2. Вимоги до забезпечення охорони праці в туристичній галузі.

Тема 4. Гігієна туристичної подорожі та техніка безпеки при проектуванні і здійсненні туристичних маршрутів.

Гігієна туристичних маршрутів. Особливості туристичних маршрутів в різних зонах країн. Організація безпечних умов на маршруті. Техніка безпеки під час руху і зв'язку. Харчові отруєння туристів та їх профілактика. Само- і взаємодопомога під час уражень і травм туристів.

Тема 5. Вимоги до забезпечення безпеки життєдіяльності туриста в різних видах туризму. Подієвий туризм. Паломництво. Лікувально-оздоровчий туризм. Пішохідний туризм. Велеотуризм. Сільський туризм. Екологічний туризм. Кінний туризм. Мисливський туризм. Правила виживання людини в екстремальних умовах.

Тема 6. Організація та управління охороною праці на туристичному підприємстві. Фактори, що впливають на умови праці на туристичному підприємстві. Забезпечення безпеки праці. Організація та управління охороною праці на туристичному підприємстві. Поняття про «ергономіку»: основні засади і принципи. Страхування в туризмі. Претензійна робота в туризмі.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Бегун В. В. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної,

- техногенної та природної небезпеки): Навч. посібник. / В. В. Бегун, І. М. Науменко – К., 2004 – 328 с.
2. Бедрій Я. І. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. / Я. І. Бедрій В. Я. Нечай – Львів.: Магнолія, 2006, 2007. – 275 с.
 3. Безопасность жизнедеятельности / [ред. О. Н. Русака]. – К.: СПБ, 2000. – 231 с.
 4. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / [ред. С. В. Белова]. – М.: Высш. шк, 2003. – 357 с.
 5. Безопасность жизнедеятельности и медицина катастроф: Учеб. для студ. сред. проф. учебн. заведений / С. Б. Варющенко, В. С. Гостев, Н. М. Киршин и др.; Под ред. Н. М. Киршина. – М.: ИЦ «Академия», 2005. – 320 с.
 6. Безопасность жизнедеятельности. Безопасность в чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера: Учеб. пособие / В. А. Акимов, Ю. Л. Воробьев, М. И. Фалеев и др. – М.: Высш. шк. 2007. – 592 с.
 7. Безопасность жизнедеятельности. Защита населения и территорий при чрезвычайных ситуациях: Учеб. пособие / В. В. Денисов, В. А. Грачев, В. В. Гутенев и др.; Под ред. В. В. Денисова. – М.: ИКЦ «МарТ», Ростов н/Д.: ИКЦ «МарТ», 2007. – 720 с.
 8. Безопасность жизнедеятельности: Учеб. пособие для вузов / С. В. Белов, А. В. Ильницкая, А. Ф. Козьяков и др.; Под общ. ред. С. В. Белова. – М.: Высш. шк., 2008. – 616 с.
 9. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. проф. Э. А. Арустамова. – М.: ИТК «Дашков и К°». 2008. – 456 с.
 10. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб./ В. В. Березуцький, Л. А. Васьковець, Н. П. Вершиніна та ін.; За ред. проф. В. В. Березуцького. — Х.: Факт, 2005. — 384 с.
 11. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / [ред. В. Г. Цапка]. – К.: Знання, 2006. – 397 с.
 12. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / Ю. С. Скобло, Т. Б. Соколовська, Д. І. Мазоренко та ін. – К.: Кондор, 2006. – 422 с.
 13. Белов С. В. Безопасность жизнедеятельности. / С. В. Белов, В. А. Девислов, А. Ф. Козьяков и др. – М., 2000. – 343 с.
 14. Васійчук В. О. Основи цивільного захисту: підручник. – Л., НУЛП, 2010. – 324 с.
 15. Волошин І. М. Вплив забруднення навколишнього середовища на стан здоров'я людей. / І. М. Волошин // Сучасні проблеми географії населення в Україні. - Луцьк: Вид. Ін-ту географії, 1993. – С. 183 - 184.
 16. Волошин І. М. Еколого-географічні проблеми урбосистем Волинської області. / І. М. Волошин, М. І. Лепкий – Львів.: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. – 239с.
 17. Волошин І. М. Особливості геохімічного забруднення

приавтомагістральних Волині. / І. М. Волошин, Л. Ю. Матвійчук, М. І. Лепкий – Луцьк.: ВМА Терен, 2004. – 244 с.

18. Галузеві стандарти вищої освіти підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста і та бакалавра щодо гуманітарної, соціально-економічної та екологічної освіти та освіти з безпеки життєдіяльності людини й охорони праці, затверджені МОН України 2002 р.

19. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. "Цивільна оборона" / Підручник за ред. Кашина П.І. – Львів, ПП "Василькевич К.І.", 2005.

20. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. "Цивільна оборона" / Підручник за ред. Франчука В.С. – Львів, "Афіша", 2001.

21. Державний класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019 – 2001.

22. Джигерей В. С. Безпека життєдіяльності. / В. С. Джигерей, В. Ц. Жидецький – Львів: Афіша, 1999. – 254 с.

23. Джигерей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища. / В. С. Джигерей – К.: Знання, 2000. – 150 с.

24. Джигерей В. С. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища. / В. С. Джигерей, В. М. Сторожук, Р. А. Яцюк – Львів: Афіша, 2000. – 270 с.

25. Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України I-IV рівнів акредитації / За ред. Є.П. Желібо і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: Каравела, К.: Новий Світ – 2000, 2002, - 328 с.

26. Желібо Є. П. Безпека життєдіяльності: Підручник. / Є. П. Желібо, В. В. Зацарний – К.: Каравела, 2006. – 288 с.

27. Закон України від 08.07.2000 р. № 1809-III "Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру".

28. Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III "Про об'єкти підвищеної небезпеки".

29. Закон України від 17.05.2001 р. № 2408-III "Про стандартизацію".

30. Закон України від 17.12.1993 р. № 3747-XII "Про пожежну безпеку".

31. Закон України від 20.03.2003 р. № 638-IV "Про боротьбу з тероризмом".

32. Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР "Про страхування".

33. Закон України від 01.06.2000 р. "Про ліцензування певних видів господарської діяльності".

34. Заплатинський В. М. Безпека та небезпека у стародавніх віруваннях. / В. М. Заплатинський // Безпека життєдіяльності. – 2006. – № 5. – С.41–43.

35. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності, 2007. – 944 с.

36. Злобін Ю. А. Основи екології. / Ю. А. Злобін – К.: Лібра, ТОВ, 1988. – 248 с.

37. Ильичев А. А. Популярная энциклопедия выживания. / А. А Ильичев – М.: ЗКСМО-Пресс, 2000. – 488 с.
38. Іванова І. В. Безпека життєдіяльності: Навч.-контр. тести. / І. В. Іванова, В. М. Заплатинський, С. П. Гвоздій. – К.: Самміт-книга, 2005. — 148 с.
39. Касянчук А. Г. Охорона праці /геодезія, картографія, землевпорядкування: Навчальний посібник. / А. Г. Касянчук – Рівне: НУВГП, 2006 – 269.
40. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2004 році", МНС, МОНПС, НАН України. К.: 2005.
41. Людський розвиток регіонів України: методика оцінки та сучасний стан. ПРООН, Київ, 2002 р.
42. Методологічний посібник з цивільної оборони і надзвичайних ситуацій. – Цивільна оборона міста Києва. – Київ: ЗАТ Українська технологічна група, 2001.
43. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич – К.: Знання, 2008. – 661 с.
44. Мальська М.П. Основи туристичного бізнесу: Навчальний посібник. / М .П. Мальська, В. В. Худо, В. І. Цибух – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 272 с.
45. Мохняк С. М. Безпека життєдіяльності: Навч. Поібник / С. М. Мохняк, О. С. Дацько, О. І. Козій, А. С. Романів, М. П. Петрук, В. В. Скіра, В. О. Васійчук. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 264 с.
46. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. / І. П. Пістун – Суми: В-во Університетська книга, 1999. 301 с.
47. Практикум з курсу «Безпека життєдіяльності» для студентів вищих навчальних закладів/В. В.Березуцький, І. С.Бондаренко, Г. Г.Валенко та ін.; За ред. проф. В.В.Березуцького — Х.: Факт, 2005 . -- 168 с.
48. Рудько Г. І. Екологічна безпека техноприродних геосистем адміністративних областей (на прикладі Львівської області). / Г. І. Рудько, В. С. Гошовський – К.: В-во «Академпрес», 2009. – 192 с.
49. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: Навчальни й посібник. – 2-е вид., випр. та доп. / Т. Г. Сокол – К. Вид-во ФПУ, 2006. – 76 с.
50. Стеблюк М. І. "Цивільна оборона". Підручник. / М. І. Стеблюк – К.: "Знання-Прес", 2003.
51. Сильнодіючі отруйні речовини. – Цивільна оборона міста Києва. – К: ЗАТ Українська технологічна група, 2000.
52. Чорненька Н. В. Організація туристичної індустрії: Навчальний посібник. 3-тє вид., доповнене і перероб. / Н. В. Чорненька – К.: Атіка, 2008. –

392 с.

53. Чирва Ю. О. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. / О. Ю. Чирва, О. С. Бабяк – К.: Атіка, 2001. – 304 с.

54. Яким Р. С. Безпека життєдіяльності людини: Навч. посібник. / Р. С. Яким – Львів: Видавництво «Бескид Біт», 2005. – 304 с.

55. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. / З.М. Яремко – К.: Центр навч. літ., 2005. – 320 с.

Допоміжна

1. Арустамов Э. А., Волощенко А. Е., Гуськов Г. В. и др. Безопасность жизнедеятельности: Учебник для студ. (3. изд.). — М.: Издательский Дом «Дашков и К⁰», 2001. — 677 с.

2. Арустамов Э. А., Волощенко А. Е., Гуськов Г. В., Прокопенко Н. А. Обеспечение здорового и безопасного образа жизни как условие успешной учебы. — М.: МУПК, 2001. — 74 с.

3. Безопасность жизнедеятельности: Учеб. / С. В. Белов, А. В. Ильницкая, А. Ф. Козьяков и др.; Под общ. ред. С. В. Белова. — М.: Высш. шк., 1999. — 448 с.

4. Безопасность жизнедеятельности: Учеб. пособие / Э. А. Арустамов, А. Е. Волощенко, Г. В. Гуськов и др. — М., 1998. — 244 с.

5. Безопасность жизнедеятельности: Учеб. пособие для студ. вузов / Л. А. Муравей (ред.). — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ, 2002. — 431 с.

6. Безопасность жизнедеятельности: Учеб. пособие. Ч. 2 / Е. А. Резчиков, 7. Б. Носов, Э. П. Пышкина и др. — М., 1997. — 255 с.

8. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. проф. Э. А. Арустамова. — 2-е изд. перераб. и доп. — М.: Изд. дом «Дашков и К», 2000. — 678 с.

9. Ещенко А. И. Основы теории риска: Учеб. пособие для студ., изучающих дисциплины «Охрана труда», «Безопасность жизнедеятельности», «Основы ЭКОЛОГИИ» / Институт содержания и методов обучения; Сумский гос. ун-т. — Сумы, 1998. — 147 с.

10. Коротков П. А., Новоселець М. К., Сигаловський Д. Ю. Радіаційна безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка; Житомирський інженерно-технологічний ін-т. — Житомир, 2002. — 310 с.

11. Северин Л. 7., Северин С. Л., Дудатъев А. В. Безпека життєдіяльності: Навч. посібник для студ. усіх спец. / Вінницький держ. технічний ун-т. — Вінниця: ВДТУ, 2002. — 194 с.

12. Стеблюк М. 7. Цивільна оборона. Підручник. — К.: Знання, 2002. — 430 с.

13. Степанова И. П. Безопасность жизнедеятельности: проблемы и перспективы. — Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 1999. — 176 с.

14. Ярошенко І. Ф. Безпека життєдіяльності в інженерних рішеннях: Навч. посібник. — Суми: Довкілля, 2003. — 388 с.

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Форма підсумкового контролю: *залік*.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Успішність навчання студентів забезпечується шляхом реалізації контрольних заходів. Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного і підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем) під час проведення аудиторних занять (семінарських, практичних), організації самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, тестування, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо. При цьому студент набирає бали за роботу на практичних заняттях, виконання самостійної та індивідуальної роботи. Студенти, які брали участь у науковій діяльності, отримують додаткові бали.

Модульний контроль здійснюється два рази за час вивчення дисципліни і дозволяє оцінити рівень засвоєння студентами матеріалів 1 і 2 модулів.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку.